

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเกษตรของประเทศไทยถือว่าเป็นรากฐานของชีวิต สังคม ของคนไทยมาแต่บรรพบุรุษ ได้รับการพัฒนาการอย่างเป็นธรรมชาติในสมัยดั้งเดิม และเริ่มพัฒนาอย่างเป็นระบบตามแผนพัฒนาฉบับที่ 1 เป็นต้นมา (พงษ์ศักดิ์, 2543: 35) ต่อมาเมื่อมีการเพิ่มการผลิตมากขึ้นก็มีผลกระทบถึงทรัพยากรธรรมชาติตามมามากมาย เช่น ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย มีการใช้ที่ดินไม่ถูกต้อง เกิดมลพิษจากการใช้สารเคมี เป็นต้น ปัจจุบันจึงได้มีการตระหนักเห็นความสำคัญของการเกษตรที่สูงมาก เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก ที่สูงก็คือ พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 700 เมตร มีความลาดชันโดยเฉลี่ยของพื้นที่มากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ เป็นพื้นที่ที่ถูกคลื่นสลับซับซ้อน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในภาคเหนือตอนบนในพื้นที่บางส่วนของจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน พิชณุโลก สุโขทัย และตาก มีชุมชนชาวไทยภูเขาอาศัยกระจัดกระจายทั่วพื้นที่ (พงษ์ศักดิ์, 2531) เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สูง ได้มีโครงการจากหน่วยงานต่างๆ จัดตั้งขึ้นเพื่อเข้าไปพัฒนาในเขตพื้นที่

โครงการเกษตรวิद्याเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ตั้งขึ้นเพื่อ เข้าไปช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะด้านการเกษตร จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6, 2549) โดยสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร คลินิกเกษตร คหกรรมการเกษตร และศูนย์ฝึกอบรมการทำเกษตรบนพื้นที่สูง เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ให้คงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติอย่างยั่งยืน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับพระราชทานที่ดินผืนนี้จากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นเนื้อที่จำนวน 1,350 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สวนบ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่เป็นเนินเขาและภูเขาสูงลาดเทสู่หุบเขาเล็กๆ พื้นที่มีความสูง 1,060 – 1,320 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นป่าประเภทป่าดิบเขา มีไทรหมุนเวียนปะปนเนื่องจากการบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ ทำให้พื้นที่ป่าเดิมกลายเป็นป่าเสื่อมโทรมให้พบเห็นอยู่ทั่วไป (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2546)

ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงาน เข้ามาอบรมและส่งเสริมกิจกรรม และทักษะความรู้ทั้งทางด้านการเกษตร และพยายามยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ผู้วิจัยเกิดความคิดว่า การเข้าไปดำเนินการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่โดยเฉพาะด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรนั้น มีหัวใจสำคัญคือ การผลักดันให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชนา ซึ่งจะเป็ประโยชน์กับโครงการฯและเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปพัฒนาโดยที่มีเกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง การดำเนินงานของโครงการฯจะชัดเจนและต่อเนื่องยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชนา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติของเกษตรกรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชนา
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเกษตร และการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานในโครงการเกษตรวิชนา และหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่คล้ายกันสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาในพื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการเกษตร

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชนา

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ คือ บ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายโดยตรงที่โครงการเกษตรวิชญา จะทำการพัฒนาและส่งเสริม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- ระดับการศึกษา

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- การถือครองที่ทำกิน
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- รายได้รวมของครัวเรือน

ปัจจัยทางสังคมและทัศนคติ

- ตำแหน่งทางสังคม
- การได้รับข้อมูลข่าวสารจากโครงการฯ
- การเข้าร่วมศึกษาดูงานกับโครงการฯ
- การได้รับการอบรมจากโครงการฯ
- ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการฯ

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชญา

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน
4. การมีส่วนร่วมในการได้รับ

ผลประโยชน์

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่โครงการเกษตรวิद्याซึ่งก็คือ เกษตรกรหมู่ 4 บ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 131 ครัวเรือน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรบ้านกองแหะ ต่อการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิद्या

การดำเนินงาน หมายถึง การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่โครงการเกษตรวิद्याในการพัฒนาการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

เกษตรวิद्या หมายถึง ปราชญ์แห่งการเกษตร เป็นชื่อที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารทรงพระราชทานให้ เพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรบนพื้นที่สูง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved